

UN ESTUDI DE LES NOVEL·LES DE MIQUEL ANGEL RIERA
Isidor Cònsul

-
Vicenç Llorca, Salvar-se en la paraula. La novel·lística de Miquel Angel Riera.
Premi Joaquim Xirau, 1994. Edicions 62. Barcelona, 1995.

-

Miquel Angel Riera és potser l'escriptor català viu més festejat per la crítica literària. Si més no, així ho remarquen mitja dotzena d'estudis i pròlegs, a banda d'un gavadal d'articles de crítica militant encarats a analitzar el conjunt de la seva obra des d'angles i òptiques diferents. Posats a resseguir-los, és just de precisar, des del mandat que imposa la cronologia, els primers treballs d'exploració i la feina de saporador eficaç que féu Pere Rosselló a L'escriptura de l'home (1982). Del que ha vingut després, em penso que cal posar l'accent en l'exercici de Xavier Bru de Sala sobre un tou important de la poesia rieriana -el pròleg a Tots els poemes. 1957-1981 (1985)- i remarcar l'olfacte i l'acurat anàlisi de Xavier Vall, La memòria en el cicle novel·lístic de Miquel Angel Riera ("Els Marges", 35. Setembre de 1986), un dels treballs més lúcids que recordo haver llegit sobre la tetralogia de l'escriptor manacorí. I també caldria considerar la miscel·lània aplegada per Basilio Baltasar, Panorama amb home (1990), patrocinada per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear. Enguany, i amb només un parell de setmanes de diferència, ha sortit l'estudi més extens sobre la novel·lística de Miquel Angel Riera, Salvar-se en la paraula, de Vicenç Llorca, i una visió de síntesi del conjunt de la seva narrativa, Escriure al servei de la veritat, en el meu llibre Llegir i escriure. Papers de crítica literària.

UN NOVEL·LISTA EXQUISIT

Aquesta nodrida atenció dels estudis i la crítica envers l'obra de Miquel Angel Riera remarca, em penso, que l'escriptor mallorquí s'ha anat perfilant com un dels atots més consistents de la narrativa catalana en aquest tombant

del mileni. I al marge de l'alta qualitat de la seva obra, diria que es tracta d'un dels escriptors que ha raonat amb més coherència sobre la superioritat moral de l'acte d'escriure. Per comprovar-ho, només cal analitzar el text La meva experiència creativa, presentat en una sessió acadèmica del Congrés del PEN, a Barcelona, i publicat a "Diario de Mallorca", l'1 de maig de 1992. Es tracta, d'una banda, d'una bella prosa reflexiva i, de l'altra, d'una contundent declaració de principis que deixa molt clar des de quina perspectiva un hom s'encara a l'acte de la creació literària. I amb tota la humilitat que fa al cas, però també sense cap ambigüitat, Miquel Angel Riera afina la seva concepció de l'ofici a partir de l'autoexigència, l'ambició literària i un deix de sacralitat que, com una poètica, amara el conjunt de tota la seva producció literària. Per la mateixa regla de tres defuig els entreteniments més distrets i estovats de la literatura, s'allunya de les fórmules de bona cuina que refan els motlles per assegurar l'esbargiment del personal i s'aparta, també, de les estratègies que converteixen massa llibres en productes de consum immediat i en operacions d'alguna rendibilitat mercantil. Ben a la inversa d'aquests paràmetres, la narrativa de Miquel Angel Riera s'ha caracteritzat per una actitud d'escriptor en estat d'alerta, més aviat allunyat del cofoisme i engrescat a avançar, una mica a la contra dels temps, per les tresqueres d'una novel·lística subtil, densa i ambiciosa. Una narrativa falcada per caminadors de prestigi i que ha esdevingut, progressivament i alhora, una obra de pensament, de reflexió i d'aprofundiment líric.

SALVAR-SE EN LA PARAULA

L'estudi de Vicenç Llorca, Salvar-se en la paraula, s'encara al conjunt de la novel·lística de Miquel Angel Riera i perioditza, en la seva primera part, les sis novel·les rierianes des de l'encertada estrena a Fuita i martiri d'Andreu Milà (1973) fins a l'intens darrer volum, per ara, Illa Flaubert (1990). A continuació i en capítols successius, analitza l'univers compositiu

de l'autor, dibuixa el mapa de les referències més nobles de l'escriptor manacorí (Flaubert, Proust, Mann, Gide i Yourcenar), estudia els seus eixos temàtics i aprofundeix en algunes de les recurrències i paral·lelismes que poden rastrejar-se pel tram de les sis novel·les. Es aquí, tanmateix, on potser es troba a faltar la coda dels contes aplegats per Riera a La rara anatomia dels centaures i bandejats per Llorca que ha volgut accentuar i donar més èmfasi a la novel·lística del narrador mallorquí. En el seu conjunt és un llibre clar, sobri i ben fet, que dona una visió correcta i completa del novel·lista i li retreuria, només, el detall d'una bibliografia que s'ha quedat curta i ha triat amb criteris potser massa restrictius.

Sens dubte, però, el mèrit més important del volum neix del repte que suposa encarar-se a un escriptor encara viu, relativament jove i actiu, i el fet d'apostar, doncs, per una obra en procés. Acostumats a una pràctica on els estudis literaris són gairebé sempre disseccions fetes a la sortida dels cementiris, és d'agrair el risc d'encarar-se "in extenso" a una trajectòria literària encara no acabada, tot i que ha donat, però, mostres fefaents de la seva vàlua i talent. Com a síntesi, diria que és una mostra de rigor i de maduresa de la crítica literària catalana d'aquesta anys.

Isidor Cònsul